Odnos dominantnih vrijednosti studenata Sveučilišta u Zagrebu i fenomena posvajanja djece u Republici Hrvatskoj

Pečevski, Ivana

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Croatian Studies / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:111:223521

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
HRVATSKI STUDIJI
UNIVERSITY OF ZAGREB
CENTER FOR CROATIAN STUDIES

Repository / Repozitorij:

Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies

zir.nsk.hr

dabar
DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
HRVATSKI STUDIJI

Ivana Pečevski

ODNOS DOMINANTNIH VRIJEDNOSTI STUDENATA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU I FENOMENA POSVAJANJA DJECE U REPUBLICI HRVATSKOJ

ZAVRŠNI RAD

Zagreb, 2019.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
HRVATSKI STUDIJI
ODSJEK ZA SOCIOLOGIJU

Ivana Pečevski

ODNOS DOMINANTNIH VRIJEDNOSTI STUDENATA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU I FENOMENA POSVAJANJA DJECE U REPUBLICI HRVATSKOJ

ZAVRŠNI RAD

Mentor: izv. prof. dr. sc. Vanja Šimičević
Sumentor: Erik Brezovec mag. soc. et. mag. educ. soc.

Zagreb, 2019.

Sadržaj

1. Uvod 1
2. Obitelj u sustavu vrijednosti 1
3. Fenomen posvojenja djece 3
3.1. Posvojiteljske obitelji − problemi i izazovi 5
3.2. Posvajanje djece od strane istospolnih parova 6
4. Predmet istraživanja 7
5. Cilj istraživanja i hipoteze 7
6. Metodologija istraživanja 8
6.1. Sudionici istraživanja 8
6.2. Metoda prikupljanja i obrade podataka 9
6.3. Postupak provedbe istraživanja 10
7. Rezultati istraživanja 11
7.1. Stavovi o obitelji i obiteljskim vrijednostima 11
7.2. Stavovi o fenomenu posvojenja djece 16
8. Zaključak 21
9. Popis korištenih izvora 22
10. Dodaci 24
10.1. Slike 24
10.2. Grafikoni 24
10.3. Tablice 24

Odnos dominantnih vrijednosti studenata Svučilišta u Zagrebu i fenomena posvajanja djece u Republici Hrvatskoj

Sažetak rada:

Cilj ovog rada bio je ispitati odnos dominantnih vrijednosti studenata Sveučilišta u Zagrebu i fenomena posvajanja djece u Republici Hrvatskoj. Istraživanje je provedeno 2019. godine na prigodnom uzorku (N=205) studenata različitih sastavnica Sveučilišta u Zagrebu. Analizom je utvrđena statistički značajna vjerojatnost povezanosti između religioznosti i pridavanja važnosti obitelji, odnosno pokazalo se kako religiozniji studenti pridaju veću važnost obitelji. Percepcija odnosa među roditeljima statistički je značajno povezana s doživljavanjem obiteljskih obveza, zadovoljstvom odnosima i komunikacijom u obitelji, pridavanjem važnosti obitelji, utjecajem obitelji na razvoj stavova i mišljenja o čovjeku i društvu te povjerenjem u obitelj. Također je utvrđeno da intenzivnija religioznost vodi manjoj permisivnosti u stavovima o posvajanju djece od strane istospolnih parova.

Ključne riječi: obitelj, posvojenje, studenti

1. Uvod

Primarna socijalizacija djeteta i njegov razvojni put započinju u obitelji gdje ono stječe prve spoznaje o sebi i ljudima koji ga okružuju. Odrastanje djeteta u pozitivnom i poticajnom obiteljskom okruženju predstavlja jedan od najvažnijih zaštitinih čimbenika koji smanjuje vjerojatnost različitih rizičnih utjecaja na djetetov daljnji razvoj. Unatoč tome, mnoge obitelji nisu u stanju ispunjavati svoje zadatke i skrbiti adekvatno o pravilnom rastu i razvoju svojih najmlađih članova. Ako je djetetov razvoj u primarnoj obitelji ugrožen ili ako iz određenog razloga roditelji ne mogu skrbiti o svojoj djeci, sustav socijalne skrbi, odnosno stručni djelatnici centara za socijalnu skrb imaju zadaću zbrinuti djecu na najbolji mogući način (Grgec-Petroci i sur., 2011.: 50). Danas se posvojenje smatra najkvalitetenijim oblikom trajnog zbrinjavanja djece bez odgovarajuće roditeljske skrbi, a može se zasnovati samo ako je u interesu djeteta (Kokorić i Birovljević, 2015.: 34−35).

Mnoga su se istraživanja o problematici posvojenja usmjerila na pitanje odnosa između posvojitelja i djeteta, utjecaja tog odnosa na djetetov razvoj i prilagođavanje te usporedbu karakteristika posvojiteljskih i bioloških obitelji, kao i na ispitivanje ponašajnih i psihičkih poteškoća koje su iskazivala posvojena djeca (Grgec-Petroci, 2015.: 9). Međutim, relativno je malo istraživanja koja ispituju stavove prema posvojenju, pogotovo među studentskom populacijom. Stoga će se u ovom radu, pored teorijskog prikaza, ispitati odnos dominantnih vrijednosti studenata i fenomena posvajanja djece.

2. Obitelj u sustavu vrijednosti

Generacijama se prenosi poruka o važnosti obitelji i njezinoj vodećoj poziciji u sustavu vrijednosti društva (Wagner Jakab, 2008.: 119). Svako društvo, pa tako i hrvatsko, neprestano prolazi kroz različite faze razvoja koji utječe na promjene u dominantnim vrijednosnim orijentacijama, a time i na promjene u vrednovanju obitelji (Ilišin i sur., 2013.: 31). Obitelj je, kako navodi Wagner Jakab (2008.: 126) „kompleksan sustav u kojem se isprepliću različite veze i zakonitosti, a opet svaka obitelj je jedinstvena za sebe. To je zajednica na koju se čovjek još iz pradavnih vremena odlučuje iz niza subjektivnih i objektivnih razloga. Pojedinac je dio obitelji, velikim dijelom njezin rezultat, a opet istovremeno odgovoran za njezino održavanje.“

Posljednjih desetljeća svjedoci smo mnogobrojnih promjena u obiteljskom životu. Naime, sve je veći broj zaposlenih i ekonomski nezavisnih žena, smanjuje se broj sklopljenih brakova, sve je kasnija dob stupanja u brak, prevladavaju dvogeneracijske obitelji, sve je veći broj parova bez djece, raste broj razvoda brakova i jednoroditeljskih obitelji, u porastu je broj izvanbračnih obitelji i samačkih kućanstava, a ujedno raste broj alternativnih zajednica (Štalehar, 2010., prema Ilišin i sur., 2013.; 31). Unatoč navedenim promjenama, „obitelj je još uvijek primarna društvena zajednica koja ima vitalnu važnost za svakog čovjeka, temelj je njegova ostvarivanja i uključivanja u širu društvenu zajednicu te vrši ulogu povijesnog, kulturnog i generacijskog transfera“ (Nimac, 2010.: 26).

Očuvanje obiteljskih vrijednosti svakako je bitan čimbenik u podupiranju procesa odrastanja mladih. U tom je kontekstu potrebno spomenuti tri važne odrednice postmodernih obitelji: indiferentnost mladih prema identitetu obitelji, nestabilnost bračne zajednice kao posljedica povećanja stope razvoda brakova te liberalizaciju društvenog statusa žena zbog koje nuklearne obitelji gube na važnosti (Bouillet, 2006. prema Bouillet, 2014.: 31). Zeitlin i suradnici (1995. prema Bouillet, 2014.: 31−32) opisuju obilježja postmodernih obitelji:

> „imaju manji broj članova, manje su ovisne o krvnoj vezi, članovi obitelji češće komuniciraju posredstvom elektroničkih uređaja te sudjeluju u brojnim promjenjivim psihičkim, simboličkim i socijalnim kontekstima, izloženi su zahtjevima za iznošenjem i procesuiranjem sažetih informacija, mogu birati u kojim će aspektima zajednice sudjelovati, imaju visoku razinu privatnosti i izbora, razvijaju različite identitete radi međusobno nepovezanih i promjenjivih obveznih ili dobrovoljnih socijalnih uloga, a sve to zbiva se u pluralističkom okruženju s relativnim vrijednostima i nelinearnom simboličnom interpretacijom stvarnosti.“

Navedene karakteristike suvremenih obitelji zasigurno utječu na vrijednosni sustav hrvatskih studenata. U prilog tome govore i brojna domaća i strana istraživanja provedena na studentskoj populaciji. Prema istraživanju provedenom na uzorku 262 studenta Sveučilišta u Puli utvrđeno je da većina studenata živi u četveročlanim obiteljima, s oba roditelja. Studenti u pravilu žele jednog dana osnovati bračnu zajednicu te imati dvoje djece. Većina ispitanika smatra da obitelj nije staromodna institucija te veću važnost pridaju osnivanju obitelji i obiteljskom životu, nego karijeri i poslu (Bušelić, 2010. prema Bouillet, 2014.: 32). Nadalje, na uzorku 400 studenata Sveučilišta u Connecticut-u utvrđeno je da stavovi studenata ukazuju na podržavanje tradicionalnih obiteljskih oblika, ali sa suvremenim stavovima o rodnoj ravnopravnosti i potrebi zajedničkog života brije braka (Strong, 2001. prema Bouillet, 2014.:

32). Parish i Nunn (2001. prema Bouillet, 2014.: 32−33) su na uzorku od 363 studenata potvrdili da samospoznaja studenata uvelike ovisi o načinima na koje doživljavaju svoje obitelji. Naime, ako obitelj doživljavaju pozitivno, na pozitivan će način valorizirati i sami sebe, kao i isticati prednosti sudjelovanja u obiteljskom životu. S druge strane, negativan doživljaj obitelji značajno je povezan s negativnim odnosom studenata prema sebi samima, kao i prema vlastitim sposobnostima.

Institut za društvena istraživanja u Zagrebu realizirao je 2010. godine istraživanje pod nazivom *Hrvatski studenti u europskom kontekstu: društvena elita u nastajanju* kojim su obuhvaćeni studenti svih sveučilišta u Hrvatskoj (Ilišin, 2014.: 9). Rezultati su pokazali da obitelj uspješno održava svoju nezamjenjivu ulogu u životima studenata zadovoljavajući njihove psihosocijalne potrebe. S time u vezi, obitelj je zadržala dominantni socijalizacijski utjecaj na studente, a većina studenata izrazila je zadovoljstvo obiteljskim odnosima. Uočeni su procesi promjena koji se odvijaju u smjeru detradicionalizacije i individualizacije međuljudskih odnosa, uključujući i one koji su vezani uz formiranje vlastite obitelji. Također, vrlo je vjerojatno da će u skoroj budućnosti biti sve više obitelji u kojima će muško ženski odnosi biti znatno ravnopravniji, a sve izraženiji individualizam za posljedicu će imati sve veći broj razvoda brakova i pojavljivanja obiteljskih oblika karakterističnih za postmoderno vrijeme (Bouillet, 2014.: 52−53).

3. Fenomen posvojenja djece

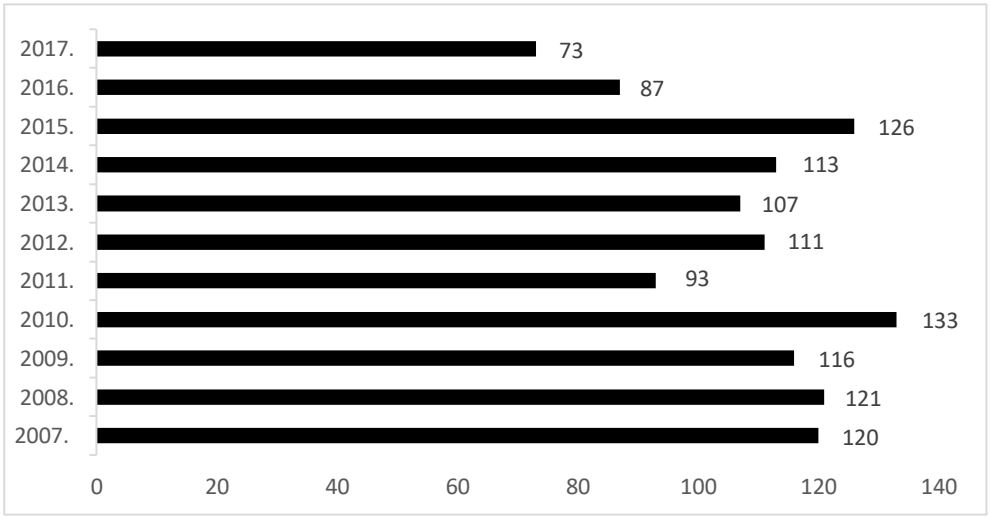
Obiteljski zakon definira posvojenje kao „poseban oblik obiteljsko-pravnog zbrinjavanja i zaštite djeteta bez odgovarajuće roditeljske skrbi kojim se stvara trajni odnos roditelja i djeteta“ te omogućuje posvojiteljima stjecanje prava na roditeljsku skrb (Obiteljski zakon, 2015.). U postupku zasnivanja posvojenja procjenjuju se osobine posvojitelja te se ono može zasnovati samo ako je u skladu s dobrobiti djeteta (Obiteljski zakon, 2015.). „Posvojenjem nastaje među posvojiteljem i njegovim srodnicima s jedne strane te posvojenikom i njegovim potomcima s druge strane neraskidiv odnos srodstva i sva prava i dužnosti koje iz toga proizlaze.“ (Obiteljski zakon, 2015.). Drugim riječima, posvojenjem se djeci koja su stjecajem okolnosti ostala bez roditeljske skrbi, tj. čiji se roditelji ne mogu ili ne žele brinuti za njih, omogućuje rast i razvoj u obitelji, a za posvojitelje ono predstavlja drugačiji, ali jednako dobar način ostvarivanja

roditeljstva i osnivanja obitelji (Bakarić-Abramović, Jakovac-Lozić, 2001.; Pavao, 2007. prema Grgec-Petroci, 2015.: 11).

Tradicija posvojenja postoji od biblijskih vremena, a u određenom obliku posvojenje je postojalo u svim ljudskim zajednicama nosivši biljeg vremena i obilježja društvenog uređenja. Ono je postojalo prvenstveno kao sredstvo zadovoljavanja potreba odraslih, a ne potreba djece. U svom današnjem obliku posvojenje se razvilo poslije 1850. godine u Sjedinjenim Američkim Državama (Bonnet, 2000.; Brodzinsky, Pinderhughes, 2002. prema Grgec-Petroci, 2015.: 13), a cilj je bio djetetu pružiti obitelj. Naše obiteljsko zakonodavstvo dobrobit djeteta stavlja ispred interesa posvojenja, odnosno Obiteljski zakon dopušta posvojenje samo ako je ono u skladu s najboljim interesom djeteta (Jakovac-Lozić, 2000.; Obiteljski zakon, 2003. prema Grgec-Petroci, 2015.: 13). U vezi s time, Hrabar (2008.: 1137) ističe „što više kvalitetnih posvojenja djece“, a „nipošto svakom neko posvojeno dijete.“ Dakle, dok je nekada posvojenje, prije svega, bilo usmjereno na zadovoljavanje potreba odraslih, poput dobivanja nasljednika, osiguravanja skrbi i brige u starosti i sl., danas ono ima posve suprotne tendencije − najbolji interes djeteta (Maleš, Grgec-Petroci, 2015.: 5).

U medijskome priopćenju, Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku navodi da je u Hrvatskoj 2007. godine realizirano 120 posvojenja (Grafikon 1). Broj posvojene djece od 2007. do 2015. godine varirao je između 93 djece do njih 133. Tijekom 2015. godine realizirano je 126 posvojenja. U 2016. godini taj se broj strmoglavio na 87 posvojene djece, no 2017. godine zabilježen je dodatni pad na 73 posvojene djece. U odnosu na 2010. godinu, broj

Grafikon 1. Broj posvojene djece od 2007. do 2017. godine

posvojenja gotovo se prepolovio što je sasvim sigurno vezano uz nestabilnost obiteljskog zakonodavstva, koje regulira postupke posvajanja (Turčin, 2017.).

3.1. Posvojiteljske obitelji − problemi i izazovi

Iako je u posljednje vrijeme fenomen posvojenja sve više u interesu stručne i ostale javnosti, posvojiteljske obitelji i izazovi prilagodbe posvojene djece i njihovih roditelja pažnju stručnjaka počinju zaokupljati tek šezdesetih godina prošlog stoljeća. U posljednjih pet desetljeća, literatura donosi primjere kompleksnosti takvog obiteljskog života i brojne rizike koje ono nosi sa sobom. Velik broj stranih istraživanja usmjerio se na pitanje odnosa između posvojitelja i djeteta, utjecaj tog odnosa na djetetov razvoj i prilagođavanje te usporedbu karakteristika posvojiteljskih i bioloških obitelji, kao i ispitivanje ponašajnih i psihičkih poteškoća koje su se manifestirale kod posvojene djece (Grgec-Petroci, 2015.: 9).

Schechter i Kirk među prvima su istakli kako posvojenje, iako najbolji način zbrinjavanja djece bez odgovarajuće roditeljske skrbi, donosi sa sobom niz rizika vezanih uz prilagodbu (Schechter, 1960.; Kirk, 1964.; Brodzinsky, 1993. prema Grgec-Petroci, 2015.: 10). Različita istraživanja pokazuju kako posvojena djeca iskazuju probleme u ponašanju u većoj mjeri, nego njihovi vršnjaci (Brodzinsky i sur., 1984. prema Grgec-Petroci, 2015.: 10). Također, istraživanja upućuju na češće teškoće mentalnog zdravlja i određene probleme u prilagođavanju, poput češćeg iskazivanja agresije, krađe, laganja, bježanja od kuće, poteškoća u učenju, hiperaktivnost i sl. (Brodzinsky, Pinderhughes, 2002.; Brodzinsky, 1993. prema Grgec-Petroci, 2015.: 10). Iako navedena istraživanja ukazuju na češće psihološke probleme kod posvojene djece i mladih u odnosu na neposvojene vršnjake, takvi podaci se mogu obrazložiti činjenicom da posvojitelji, bez obzira na intenzitet problema koje dijete iskazuje, češće traže stručnu pomoć i koriste usluge savjetovanja, nego što to koriste biološki roditelji (Brodzinsky i sur., 1998.; Ingersoll, 1997., Warren, 1992. prema Grgec-Petroci, 2015.: 10).

Istraživanja koja ispituju stavove o različitim aspektima posvojenja relativno su malo zastupljena. Rezultati jednog američkog istraživanja pokazuju da Amerikanci generalno imaju pozitivne stavove o posvojenju te da je većina imala iskustvo s posvojenjem u obitelji ili među prijateljima. S druge strane, rezultati ukazuju i na određene pretpostavke o posvojenoj djeci, poput uvjerenja da će vjerojatnije imati problema s drogom, ponašanjem, zdravljem, u školi i

općenito s prilagodobom u odnosu na neposvojenu djecu. Također, usporedba podataka prikupljenih 1997. i 2002. godine pokazuje da unatoč pozitivnijim stavovima i većem iskustvu s posvojiteljskim obiteljima, postotak onih koji razmatraju posvojenje nije u porastu (Evan B. Donaldson Adoption Institute, 2002. prema Vučković, 2016.: 6). Iako su istraživanja među studentskom populacijom u ovom području vrlo rijetka, postojeći nalazi u skladu su s rezultatima u općoj populaciji vezano uz generalno pozitivno mišljenje o posvojenju, ali i istovremeno doživljavanje posvojenja kao lošije, rezervne opcije (Frye, 2010., prema Vučković, 2016.: 6). Uz to, pokazalo se da je četvrtina studenata smatrala da će posvojena djeca imati više ponašajnih problema, dok je polovina studenata smatrala da će posvojena djeca imati više emocionalnih problema od biološke djece (Frye, 2010. prema Vučković i Modić Stanke, 2016.: 143). Istraživanje koje je provela Bonds-Raacke (2009. prema Vučković i Modić Stanke 2016.: 143) pokazuje da studenti nemaju pretjerano izražene stavove o posvojenju.

3.2. Posvajanje djece od strane istospolnih parova

Posvojenje od strane istospolnih parova generira mnogobrojna pitanja, poput: koliko je uopće u interesu djeteta posvojenje od strane istospolnih parova? Uče li djeca uistinu ono što doživljavaju? i sl. (Jakovac-Lozić i Vetma, 2006.: 1422). Višegodišnja istraživanja pokazala su da bez obzira koji aspekt se proučavao, bez obzira kojih godina se proučavao i bez obzira na različite istraživače koji su ga proučavali, ne postoji nikakva razlika između razvoja djece istospolnih i heteroseksualnih roditelja (Patterson, 2009. prema Koruga, 2015.: 83). Isto tako, mnoge svjetske organizacije su prepoznale važnost ovih rezultata te naglasile kako seksualna orijentacija ne utječe na kvalitetu roditeljstva i razvoj djeteta, već utječu procesi koji se odvijaju u obitelji, kao i odnosi između roditelja i djece te roditelja međusobno (Koruga, 2015.: 83).

Hicks i Lee su 2006. godine proveli istraživanje kojim se ispitivalo mišljenje javnosti o homoseksualnim osobama od 1985. do 2001. godine. Rezultati su pokazali kako studenti danas puno više prihvaćaju te imaju kontakt s homoseksualnim osobama, nego prije. Unatoč tome, homoseksualne osobe još uvijek nailaze na diskriminaciju i nerazumijevanje kada je riječ o posvajanju djece (prema Koruga, 2015.: 18). U prilog tome govore i brojna istraživanja, poput onog kojeg su Miall i March proveli 2005. godine i utvrdili kako 50% Kanađana smatra da homoseksualne osobe ne bi trebale posvajati djecu tj. da nisu sposobne odgajati djecu (McCutcheon, 2011. prema Koruga, 2015.: 18), kao i onog koje su proveli Ryan, Bedard i Gertz

2007. godine u Americi na uzorku od 412 ispitanika pri čemu se većina izjasnila kako ne bi dopustila homoseksualnim parovima da posvajaju djecu. Pritom su kao najgori scenarij naveli muško dijete koje je posvojio samohrani gay otac, a kao najpozitivniji scenarij izglasana je situacija u kojoj muško dijete posvaja žena homoseksualne orijentacije (McCutcheon, 2011. prema Koruga, 2015.: 18).

Veoma zanimljivo istraživanje proveli su Crawford i Soliday 1966. godine među studentima katoličkog fakulteta. Obje skupine studenata dobile su isti opis situacije u kojima su potencijalni posvojitelji financijski stabilni, imaju potporu svojih obitelji te su u dobrim odnosima sa svojim prijateljima i susjedima, kao i u stabilnoj vezi već nekoliko godina. Međutim, u jednoj grupi je bilo naznačeno da su potencijalni posvojitelji homoseksualne orijentacije, dok je u drugoj grupi bilo naznačeno da su heteroseksualne orijentacije. Studenti koji su dobili opis sa osobama homoseksualne orijentacije, označili su ih emocionalno nestabilnijima i s vrlo malom mogućnosti posvojenja. S obzirom da je istraživanje provedeno na katoličkom fakultetu, bitno je naglasiti kako su religiozniji ispitanici davali negativnija mišljenja o posvajanju od strane istospolnih parova (McCutcheon, 2011. prema Koruga, 2015.: 19).

4. Predmet istraživanja

Predmet ovoga istraživanja su dominantne vrijednosti studenata Sveučilišta u Zagrebu i fenomen posvajanja djece u Republici Hrvatskoj.

5. Cilj istraživanja i hipoteze

Cilj istraživanja je ispitati odnos dominantnih vrijednosti studenata Sveučilišta u Zagrebu i fenomena posvajanja djece u Republici Hrvatskoj.

U skladu s navedenim ciljem postavljene su sljedeće hipoteze:

H1: Postoji statistički značajna vjerojatnost povezanosti religioznosti i važnosti obitelji kod studenata Sveučilišta u Zagrebu.

H2: Postoji statistički značajna vjerojatnost povezanost percepcije odnosa među roditeljima i stavova studenata obiteljskom životu. Negativnije percepcije roditeljskog odnosa i zajedničkog života vodit će negativnijim stavovima studenata prema njihovom budućem obiteljskom životu.

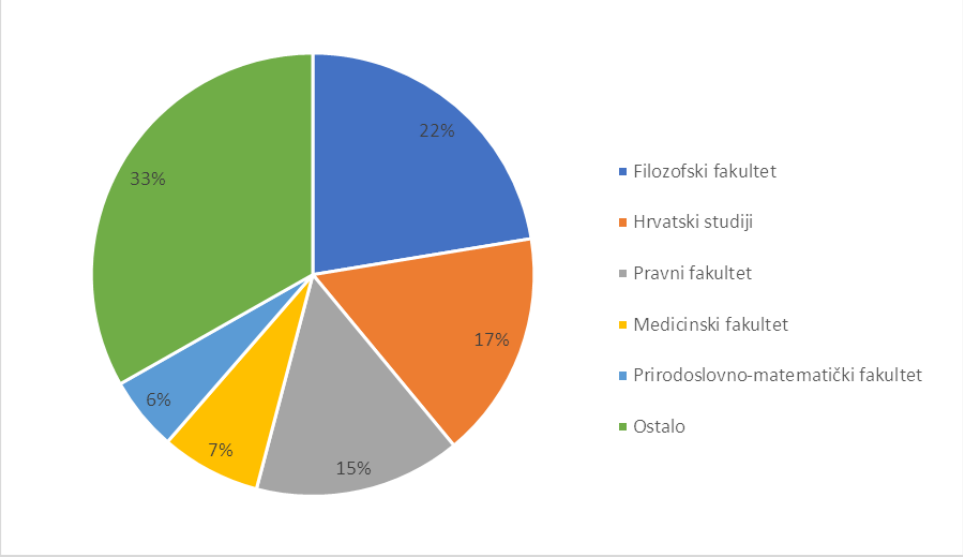
H3: Postoji statistički značajna povezanost religioznosti i permisivnosti u stavovima o posvajanju djece od strane istospolnih parova. S time u vezi pretpostavlja se da religiozniji studenti imaju negativniji stav o posvajanju djece od strane istospolnih parova. Studenti koji su u većoj mjeri religiozni smatraju da život s istospolnim roditeljima šteti razvoju djeteta u odnosu na studente koji su u manjoj mjeri religiozni ili nisu religiozni. Studenti koji su u većoj mjeri religiozni smatraju da je za dijete bolje da odrasta u dječjem domu, nego u obitelji s istospolnim roditeljima u odnosu na studente koji su u manjoj mjeri religiozni ili nisu religiozni.

6. Metodologija istraživanja

6.1. Sudionici istraživanja

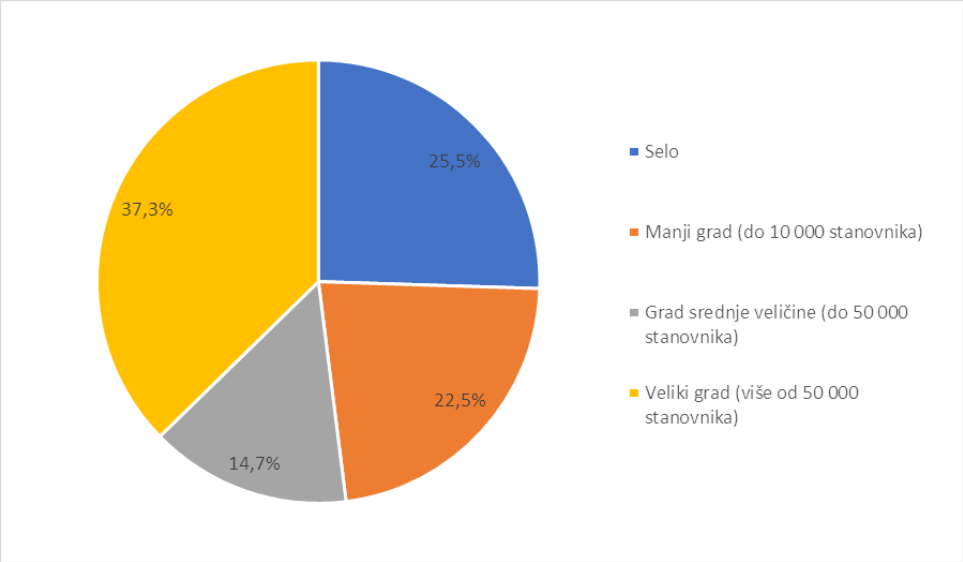
Istraživanjem je obuhvaćeno ukupno 205 studenata i studentica Sveučilišta u Zagrebu, od čega 21% muškaraca i 79% žena. Ispitani studenti i studentice dolaze s ukupno 24 sastavnica Sveučilišta u Zagrebu. Među najzastupljenijima su oni s Filozofskog fakulteta (22,4%), Hrvatskih studija (16,6%), Pravnog fakulteta (15,1%), Medicinskog fakulteta (7,3%) i Prirodoslovno-matematičkog fakulteta (5,4%), a preostalih 33,2% ispitanika dolazi s manje zastupljenih sastavnica Sveučilišta u Zagrebu u ovom istraživanju (Slika 1).

Slika 1. Postotak ispitanika prema sastavnicama Sveučilišta u Zagrebu

Radi se o prigodnom uzorku studenata Sveučilišta u Zagrebu. Kao takav, ovaj uzorak ne pruža mogućnost generalizacije na populaciju studenata RH, međutim zbog uključenosti studenata različitih sastavnica i studijskih grupa Sveučilišta u Zagrebu on je relativno heterogen te ipak kvalitetniji u odnosu na uobičajene studentske uzorke koji obuhvaćaju samo jednu studijsku grupu s jednog fakulteta. Osim toga, odgovori ispitanika su nam značajni jer ipak ukazuju na stavove i mišljenja studenata o ispitivanoj problematici. Uzorak je heterogen i s obzirom na mjesto stalnog prebivališta ispitanika. Njih 25,5% navode selo kao mjesto stalnog prebivališta, 22,5% ispitanika navodi manji grad (do 10 000 stanovnika), 14,7% ispitanika navodi grad srednje veličine (do 50 000 stanovnika), a 37,3% ispitanika navode veliki grad (više od 50 000 stanovnika) kao mjesto stalnog prebivališta (Slika 2).

Slika 2. Postotak ispitanika prema mjestu stalnog prebivališta

6.2. Metoda prikupljanja i obrade podataka

Sukladno postavljenom cilju i hipotezama, u ovom radu se koristila kvantitativna metoda istraživanja. Istraživanje je bilo formirano u obliku anketnog upitnika sastavljenog u svrhu prikupljanja podataka za navedeno istraživanje. Anketni upitnik sadržavao je pitanja zatvorenog tipa. Prvi instrument primijenjen u ovom istraživanju jest hrvatska inačica Schwartzova upitnika vrijednosti (SVS-HR) kojim se provjerava teorijski koncept univerzalnih sadržaja i struktura vrijednosti (Schwartz, 1992. prema Ferić, 2015.). Sastoji se od 56 specifičnih vrijednosti, razdijeljenih u dvije liste (listu instrumentalnih i listu terminalnih vrijednosti), a pored svake vrijednosti u zagradi je navedeno i dodatno objašnjenje njezina

značenja. Ispitanici su procjenjivali važnost svake od vrijednosti na ljestvici od 1 („oprečno mojim vrijednostima“) do 5 („od iznimne važnosti“). Pritom je upitnik minimalno izmijenjen i prilagođen ovom istraživanju. Drugim instrumentom ispitao se odnos studenata prema obitelji i obiteljskim vrijednostima. U tu je svrhu korišteno istraživanje Vrijednosni sustav mladih i društvene promjene u Hrvatskoj Instituta za društvena istraživanja u Zagrebu (Ilišin i Radin, 2002.). Iz upitnika spomenutog istraživanja izdvojene su tvrdnje povezane sa stavovima o obitelji i obiteljskim vrijednostima te su korištene za ovo istraživanje. Trećim instrumentom ispitao se odnos studenata prema fenomenu posvajanja. Konkretnije, ispitani su stavovi o posvojiteljskim obiteljima, posvojiteljima, posvojenoj djeci, interesu za posvojenje i posvajanju od strane istospolnih parova. Posljednji dio upitnika sadržavao je opća pitanja o ispitanicima. Prikupljeni su podaci o spolu, fakultetu i mjestu stalnog prebivališta. Religioznost ispitanika prikupljena je slijedeći smjernice Glocka i Starka (1968.) o dimenzijama religoznosti te Gallupa i Jonesa (2000.) o konceptu duhovnosti („Kakav je Vaš trenutni stav o religiji?“, „Što za Vas označava pojam duhovnosti?“, „Kako biste opisali odnos duhovnosti i religioznosti?“). Podaci su analizirani u statističkom programu SPSS uz pomoć univarijatne (određivanje frekvencija i postotaka odgovora) i bivarijatne analize (izračunavanje statistički značajne vjerojatnosti povezanosti upotrebom Hi-kvadrat testa).

6.3. Postupak provedbe istraživanja

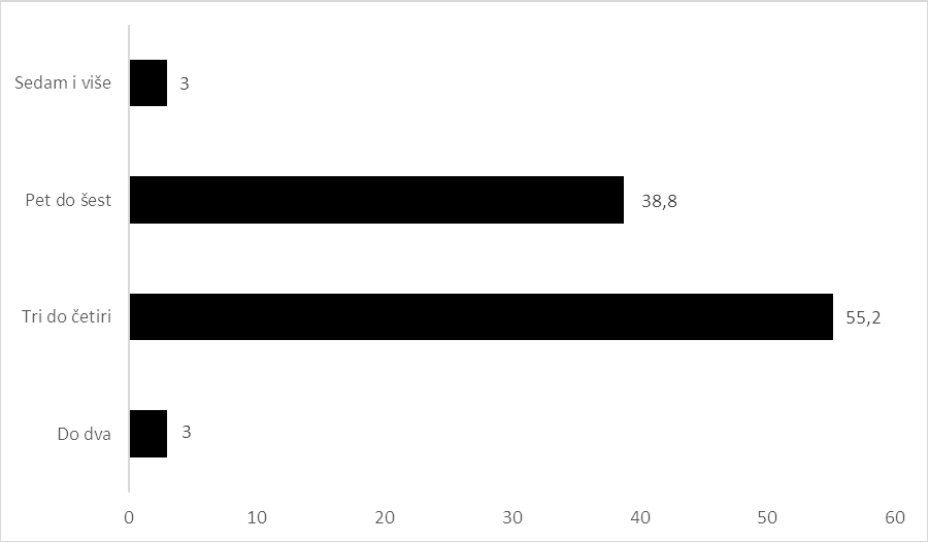
Istraživanje je provedeno tijekom srpnja i kolovoza 2019. godine na prigodnom uzorku studenata Sveučilišta u Zagrebu. Istraživanje je provedeno putem internet ankete kroz program *Google forms*. Ispitanicima se pristupilo putem društvene mreže *Facebook* na način da se link ankete objavio i promovirao u grupama usko namijenjenim studentima Sveučilišta u Zagrebu. U tom trenutku anketa je bila vidljiva samo korisnicima te grupe. Link ankete je objavljivan u više navrata sve dok se nije ostvario željeni uzorak. Kroz uvodni tekst anketnog upitnika ispitanici su bili pismeno informirani o temi i ciljevima istraživanja, kao i o tome da će prikupljeni podaci biti korišteni isključivo u poopćenom obliku u nastavne svrhe. Isto tako, ispitanicima je jasno naglašeno da je njihovo sudjelovanje u istraživanju dobrovoljno te da u svakom trenutku mogu odustati od sudjelovanja. Za bilo kakva dodatna pitanja ili povratne informacije vezane uz istraživanje ispitanici su se mogli obratiti autoru istraživanja preko elektroničke pošte.

7. Rezultati istraživanja

7.1. Stavovi o obitelji i obiteljskim vrijednostima

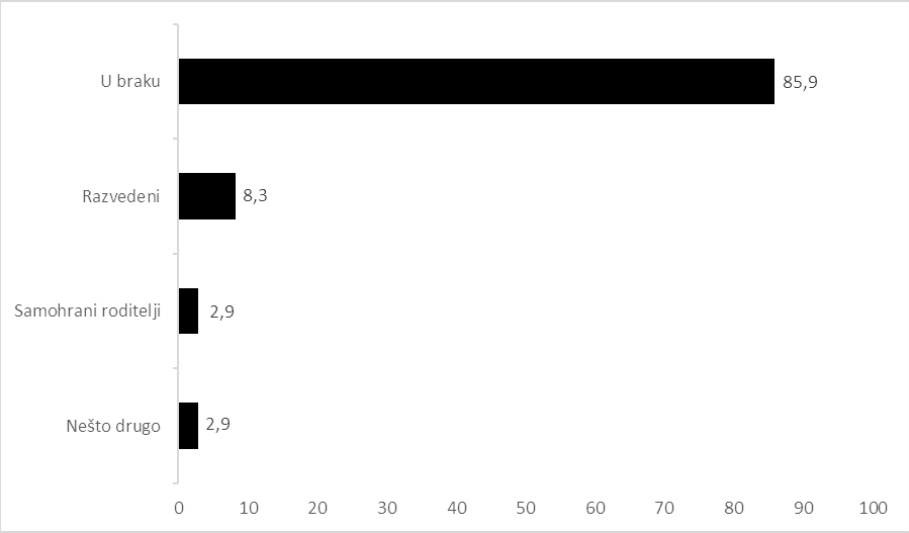
Kao što je ranije prikazano, tradicionalni modeli braka i obitelji posljednjih desetljeća gube na važnosti, osobito kod mlađe populacije (Tomić-Koludrović, 2002.; Ule, Kuhar, 2003. prema Bouillet, 2014.: 34). Dolazi do značajnih promjena kako u strukturi tako i u vrijednostima, načinu života i odnosima među članovima obitelji (Grgec-Petroci i sur., 2011.: 7). S time u vezi, zanimalo nas je kakve su obiteljske prilike studenata Sveučilišta u Zagrebu, kakve stavove imaju o obitelji i obiteljskim vrijednostima te u kojoj mjeri su se navedene promjene odrazile na njihov obiteljski život.

Grafikon 2. Broj članova kućanstva studenata (%)

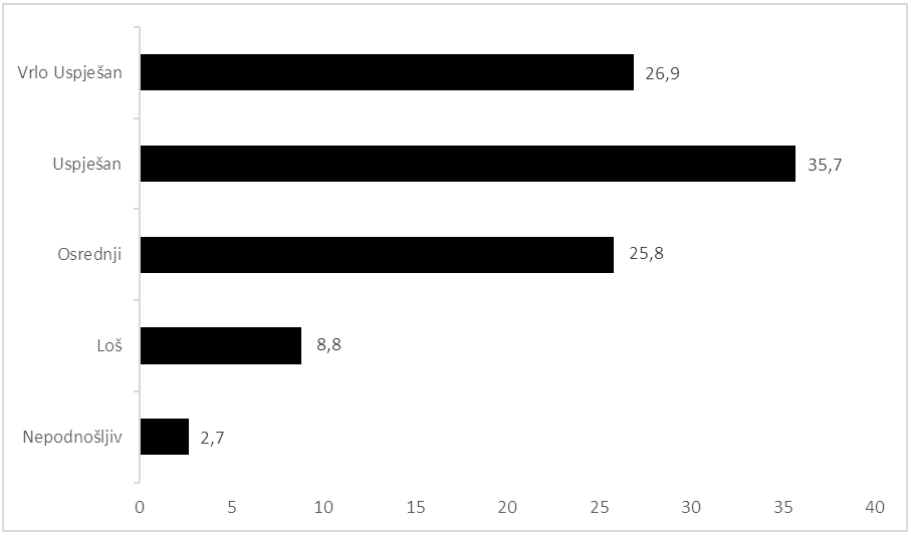
Iz podataka prikazanih u grafikonu 1 proizlazi da u troćlanim i četveroćlanim obiteljima živi nešto više od polovine (55,2%) ukupnog uzorka studenata, dok 41,8% njih živi u obiteljima s pet i više članova. Taj podatak iznenađuje s obzirom da je prema podacima Državnog zavoda za statistiku u ukupnoj populaciji 2011. godine u Hrvatskoj bilo 13,7% kućanstava s pet i više članova (Bouillet, 2014.: 35). Zastupljenost pojedinih oblika zajednica u kojima žive roditelji studenata prikazana je u grafikonu 2. 85,9% studenata izjasnilo se da njihovi roditelji žive u bračnoj zajednici, dok se 11,2% njih izjasnilo kako su im roditelji razvedeni ili samohrani.

Grafikon 3. Tip zajednice u kojoj žive roditelji studenata (%)

U vezi s time, ispitalo se studente kako procjenjuju zajednički život roditelja (Grafikon 3). 62,6% studenata zajednički život roditelja procjenjuje kao vrlo uspješan i uspješan, dok 25,8% njih zajednički život roditelja procjenjuje kao osrednji, a 11,5% kao loš i nepodnošljiv.

Grafikon 4. Procjena zajedničkog života roditelja (%)

Više od polovice studenata (63%) željelo bi imati dvoje ili troje djece, dok je 11,2% njih izrazilo želju za četvero ili više djece. Zanimljiv je, međutim, podatak da čak 19,5% studenata ne želi imati djecu. Nadalje se ispitalo studente kako najčešće doživljavaju obiteljske obveze (Grafikon 4). Obiteljske obveze kao radost obiteljskog života doživljava 50,8% studenata. 32% njih obiteljske obveze doživljava kao dužnost i žrtvovanje, 10,5% kao teret koje je bolje izbjeći,

a 6,6% kao dosadu. Ako ove podatke usporedimo s istraživanjem iz 2010. godine proizlazi da je došlo do znatnih promjena u doživljavanju obiteljskih obveza. Znatno je manje studenata koji obiteljske obveze doživljavaju kao radost zajedničkog života i kao dosadu, uz istodoban rast udjela onih koji smatraju da se radi o dužnosti i žrtvovanju ili teretu kojeg je bolje izbjeći (Bouillet, 2014.: 46).

U Tablici 1 prikazani su postoci odgovora ispitanika o stavovima o obitelji i obiteljskim vrijednostima. Ipitanici su na ljestvici od 1 („uopće se ne slažem“) do 5 („u potpunosti se slažem“) odabirali stupanj slaganja s pojedinom tvrdnjom.

	Uopće se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
Zadovoljan/na sam odnosima i komunikacijom u svojoj obitelji.	7,8	15,1	21,0	34,1	22,0
Obitelji pridajem veliku važnost.	2,0	6,3	16,1	36,6	39
Slobodno vrijeme često provodim u druženju s obitelji.	3,9	22,0	19,5	32,7	22,0
Gotovo uvijek mogu vjerovati svojoj obitelji.	3,9	7,3	14,1	30,7	43,9
Sudjelujem u kućnim i obiteljskim poslovima.	1,5	4,4	13,2	49,8	31,2
Moja obitelj uvelike utječe na razvoj mojih stavova i mišljenja o čovjeku i društvu.	12,2	18,0	19,0	33,2	17,6
U budućnosti se vidim u bračnoj zajednici s djecom.	10,7	9,3	14,6	15,1	50,2
Priželjkujem miran život u krugu obitelji.	2,4	7,3	19,0	26,3	44,9
Prihvatljivo je živjeti u izvanbračnoj zajednici.	5,9	4,9	9,8	19,5	60,0
Prihvatljivo je rađati djecu u izvanbračnoj zajednici.	4,9	5,9	10,7	20,0	58,5
Prihvatljivo je razvesti se od bračnog partnera/ice.	4,4	3,9	10,7	18,5	62,4
Pobačaj treba biti zakonom dopušten (legalan).	15,6	2,9	13,2	13,2	55,1
Obitelj i brak su važni zbog ljubavi, bliskosti i razumijevanja među članovima obitelji.	1,5	5,9	8,3	37,6	46,8
Stvaranje čvrste i skladne obitelji treba biti osnovni cilj života i rada pojedinca.	26,3	25,4	25,9	14,6	7,8
Zasnivanje obitelji je važno zbog stvaranja potomstva.	21,0	12,2	24,4	25,9	16,6
Zasnivanje obitelji je važno zbog socioekonomske sigurnosti.	15,6	12,2	34,1	25,9	12,2

Tablica 1. Stavovi o obitelji i obiteljskim vrijednostima (%)

Iz podataka prikazanih u Tablici 1 proizlazi da je 34,1% studenata zadovoljno odnosima i komunikacijom u svojim obiteljima, a u potpunosti je zadovoljno njih 22%. S druge su strane nezadovoljni (15,1%) i prilično nezadovoljni (7,8%) studenti, dok je neodlučnih 22%. Uočljivo

je, dakle, da je nešto više od polovice studenata zadovoljno odnosima i komunikacijom među članovima svoje obitelji, dok je ostatak studenata nezadovoljan ili neodlučan. Za usporedbu, podaci iz 2010. godine ukazuju da je više od dvije trećine ispitanika zadovoljno obiteljskim odnosima, a svaki deseti je tim aspektom obiteljskog života nezadovoljan (Bouillet, 2014.: 36). Osim toga, ispitalo se studente o prihvaćanju nekih aspekata obiteljskog života. Velika većina studenata podržava razvod braka (80,9%), život u izvanbračnoj zajednici (79,5%), rađanje izvanbračne djece (78,5%) i u nešto manjoj mjeri pobačaj (68,3%). U budućnosti se u bračnoj zajednici vidi 65,3% ispitanika, a 71,2% priželjkuje miran život u krugu obitelji.

Prvom hipotezom nastojalo se utvrditi postoji li statistički značajna povezanost religioznosti i važnosti obitelji kod studenata i studentica Sveučilišta u Zagrebu. Iz podataka prikazanih u Tablici 1 vidljivo je da 72,6% studenata pridaje veliku važnost obitelji, 8,3% se ne slaže i uopće ne slaže s navedenom tvrdnjom, a indiferentan stav je zauzelo njih 16,1%. Hi-kvadrat testom utvrđeno je da postoji statistički značajna povezanost između religioznosti i važnosti obitelji ($p<0,05$). Iz Tablice 2 vidljivo je da 71,4% izrazito religioznih i 53% religioznih studenata pridaje vrlo veliku važnost obitelji. Isto tako, 32% nereligioznih, 10% studenata koji uopće nisu religiozni i 10,5% studenata koji su protivnici religije pridaju također vrlo veliku važnost obitelji, međutim, vidljivo je da s religioznošću raste stupanj pridavanja važnosti obitelji i obrnuto. Dakle, možemo zaključiti da što su studenti religiozniji to će pridavati veći stupanj važnosti obitelji i obiteljskim vrijednostima.

Tablica 1. Povezanost između religioznosti i pridavanja važnosti obitelji

Crosstab

		Obitelji pridajem veliku važnost.					
		Uopće se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	Total
Kakav je Vaš trenutni stav o religiji?	Protivnik/protivnica sam religije	2	4	7	4	2	19
		10,5%	21,1%	36,8%	21,1%	10,5%	100,0%
	Uopće nisam religiozan/a	1	4	6	16	3	30
		3,3%	13,3%	20,0%	53,3%	10,0%	100,0%
	Nisam religiozan/a	0	2	4	11	8	25
		0,0%	8,0%	16,0%	44,0%	32,0%	100,0%
		0	3	8	18	22	51

	Niti sam religiozan/a, niti nisam religiozan/a	0,0%	5,9%	15,7%	35,3%	43,1%	100,0%
	Religiozan/a sam	1	0	8	22	35	66
		1,5%	0,0%	12,1%	33,3%	53,0%	100,0%
	Izrazito sam religiozan/a	0	0	0	4	10	14
		0,0%	0,0%	0,0%	28,6%	71,4%	100,0%
Total		4	13	33	75	80	205
		2,0%	6,3%	16,1%	36,6%	39,0%	100,0%

Drugom hipotezom nastojalo se utvrditi postoji li statistički značajna povezanost percepcije odnosa među roditeljima i stavova studenata o obiteljskom životu. S time u vezi pretpostavlja se da će negativnije percepcije roditeljskog odnosa i zajedničkog života voditi negativnijim stavovima studenata i studentica prema njihovom budućem obiteljskom životu. Iz podataka prikazanih u Tablici 3 proizlazi da je percepcija odnosa među roditeljima statistički značajno povezana s doživljavanjem obiteljskih obveza, zadovoljstvom odnosima i komunikacijom u obitelji, pridavanjem važnosti obitelji, utjecajem obitelji na razvoj stavova i mišljenja o čovjeku i društvu te povjerenjem u obitelj. S obzirom da varijable „U budućnosti se vidim u bračnoj zajednici s djecom“ i „Priželjkujem miran život u krugu obitelji“ nisu statistički značajno povezane s percepcijom roditeljskog odnosa, hipotezu prihvaćamo djelomično.

Tablica 2. Statistički značajna vjerojatnost povezanosti između percepcije odnosa među roditeljima i stavova studenata o obiteljskom životu

Ako Vaši roditelji žive zajedno, kako procjenjujete njihov zajednički život?/Stavovi o obiteljskom životu.	p-value
Kako najčešće doživljavate obiteljske obveze?	,010
Zadovoljan/na sam odnosima i komunikacijom u svojoj obitelji.	,000
Obitelji pridajem veliku važnost.	,000
U budućnosti se vidim u bračnoj zajednici s djecom.	,552*
Priželjkujem miran život u krugu obitelji.	,622*
Moja obitelj uvelike utječe na razvoj mojih stavova i mišljenja o čovjeku i društvu.	,006
Gotovo uvijek mogu vjerovati svojoj obitelji.	,000
Slobodno vrijeme često provodim u druženju s obitelji.	,004

*p>0,05

7.2. Stavovi o fenomenu posvojenja djece

Iz priložene Tablice 4 mogu se iščitati većinom pozitivni stavovi i mišljenja studenata o fenomenu posvajanja djece. Tako, primjerice, većina studenata (84,4%) smatra da biološko roditeljstvo nije jedino pravo, istinsko roditeljstvo, kao i da bi se roditelji trebali jednako odnositi prema biološkoj i posvojenoj djeci (98,1%). Također, većina studenata (73,2%) se

Tablica 3. Postoci odgovora studenata o stavovima o posvojenju djece (%)

	Uopće se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
Biološko roditeljstvo jedino je pravo, istinsko roditeljstvo.	53,7	30,7	9,8	2,9	2,9
Posvojenje je zamjena za pravu obitelj.	21,5	18,0	20,5	22,0	18,0
Roditelji bi se trebali jednako odnositi prema posvojenoj i biološkoj djeci.	,0	,0	2,0	13,2	84,9
Nema razlike u odgajanju posvojene i biološke djece.	1,0	8,3	17,6	23,4	49,8
Posvojiteljske obitelji su nestabilnije u odnosu na biološke.	41,0	29,8	23,9	5,4	,0
Posvojenje je drugačiji,ali jednako dobar način zasnivanja obitelji.	,5	1,0	5,9	29,3	63,4
Posvojenje je „plemeniti čin“.	1,0	4,4,	18,5	29,3	46,8
Posvojenje je „čin spašavanja napuštene djece“.	2,4	10,7	27,8	32,7	26,3
Posvojitelji su hrabri i požrtvovni ljudi.	2,0	4,4	31,2	30,7	31,7
Posvojena djeca češće iskazuju različite probleme (ponašajne, emocionalne, zdravstvene) i potrebu za stručnom pomoći.	15,6	17,1	50,7	13,7	2,9
Posvojena djeca su manje sretna.	29,3	34,6	32,7	2,9	,5
Posvojena djeca će vjerojatnije iskazivati tjeskobu, uznemirenost, nesigurnost i manjak samopouzdanja.	21,0	22,4	44,9	11,2	,5
Dijete ima pravo znati da je posvojeno.	,5	,0	8,3	20,0	71,2
Široj okolini bi trebalo prešutiti činjenicu posvojenja.	44,9	25,9	2,4	3,4	1,5
Posvojenu djecu percipiram različito od ostalih.	69,3	21,0	5,9	3,9	,0
Istospolnim parovima bi trebalo omogućiti posvojenje djeteta.	16,1	4,4	16,6	14,6	48,3
Život s istospolnim parovima šteti razvoju djeteta.	49,3	11,2	23,9	7,8	7,8
Za dijete je bolje da odrasta u dječjem domu, nego u obitelji s istospolnim roditeljima.	62,0	11,7	19,0	4,4	2,9
Prije bih se odlučio/la na posvojenje muškog, nego ženskog djeteta.	58,5	12,2	23,9	3,9	1,5
Posvojenje djeteta negativno utječe na brak i obitelj posvojitelja.	63,4	24,9	10,7	1,0	,0
Postupak posvojenja djeteta je suviše složen i dugotrajan.	2,4	3,4	15,6	26,3	52,2
Javnosti je potrebna dodatna edukacija o temi posvojenja, a posebice stručnjacima.	,5	,0	7,8	22,9	68,8

Posvojenje je bolja opcija od umjetne oplodnje.	6,8	6,3	51,2	13,2	22,4
Posvojio/la bih dijete.	3,9	5,4	23,4	22,4	44,9

slaže sa tvrdnjom da nema razlike u odgajanju biološke i posvojene djece te da je posvajanje drugačiji, ali jednako dobar način zasnivanja obitelji (92,7%). Nadalje, 70,8% studenata ne smatra da su posvojiteljske obitelji nestabilnije u odnosu na biološke, dok je 23,9% njih neodlučno. Za tvrdnju „Posvojenje je zamjena za pravu obitelj." dobiveni su veoma podijeljeni podaci. Naime, 40% studenata slaže se sa tvrdnjom da je posvojenje zamjena za pravu obitelj, dok se 39,5% studenata ne slaže s navedenom tvrdnjom, a ostali (20,5%) su neodlučni. Isto tako, većina studenata percipira posvojenje kao „plemeniti čin" (76,1%) i „čin spašavanja napuštene djece" (59%), a posvojitelje kao hrabre i požrtvovne ljude (62,4%), što potvrđuje da kod studenata prevladavaju pozitivni stereotipi o posvojenju i posvojiteljima. Tako primjerice Adesman i Adamec (2004. prema Kokorić i Birovljević, 2015.: 54) navode različite stereotipe s kojima se susreću posvojitelji, a koji zapravo predstavljaju predrasude prema posvojenom djetetu. Među njima se nalaze i predrasude o posvojiteljima kao „milosrdnim ljudima velika srca", što posvojitelji negativno percipiraju te naglašavaju da je prikladnije govoriti o milosrđu u nekom drugom kontekstu, poput volontiranja ili doniranja novaca u humanitarne svrhe, a ne u kontekstu odgoja djeteta.

Kada je riječ o posvojenoj djeci, nešto više od polovice studenata (50,7%) neodlučno je prema tvrdnji da posvojena djeca češće iskazuju različite probleme (ponašajne, emocionalne, zdravstvene) i potrebu za stručnom pomoći, njih 32,7% ne slažu se s navedenom tvrdnjom, a 16,6% se slaže. Slični rezultati dobiveni su i za tvrdnju da će posvojena djeca vjerojatnije iskazivati tjeskobu, uznemirenost, nesigurnost i manjak samopouzdanja. Najveći broj studenata opet je zauzeo indiferentan stav (44,9%), dok se 43,4% studenata ne slaže s navedenom tvrdnjom, a 11,7% se slaže. Također, 63,9% studenata se ne slaže s tvrdnjom da su posvojena djeca manje sretna, a 32,7% je neodlučno. 90,3% studenata posvojenu djecu ne percipira različito od ostale djece. Da dijete ima pravo znati da je posvojeno slaže se njih 91,2%, kao i da široj okolini ne bi trebalo prešutiti činjenicu posvojenja (70,8%). 70,7% studenata ne slaže se s tvrdnjom da bi prije posvojili muško, nego žensko dijete, pri čemu je neodlučno njih 23,9%.

Velika većina također smatra da posvojenje ne utječe negativno na brak i obitelj posvojitelja (88,3%). Složni su i u stavu da je postupak posvojenja djeteta suviše složen i dug (78,5%), kao i da je javnosti potrebna dodatna edukacija na temu posvojenja, a posebice stručnjacima

(91,7%). Iako polovica studenata zauzima indiferentno stajalište o tome da je posvojenje bolja opcija od umjetne oplodnje (51,2%), nešto više od trećine njih (35,6%) se slaže s navedenom tvrdnjom, tj. smatra da je posvojenje bolja opcija od umjetne oplodnje. Zanimljiv je podatak da bi čak 67,3% studenata posvojilo dijete, dok je 23,4% neodlučno. Kao najčešće razloge zbog kojih bi posvojili dijete studenti navode nemogućnost imanja biološke djece, tj. neplodnost (64,9%) i pomaganje nezbrinutoj djeci (61,5%).

Od posebnog interesa za ovaj rad su stavovi studenata o posvajanju djece od strane istospolnih partnera. Čak 48,3% studenata se u potpunosti slaže da istospolnim parovima treba omogućiti posvajanje djece, a slaže se njih 14,6%. Ne slaže se i uopće se ne slaže njih 20,5%, dok je indiferentan stav zauzelo 16,6% studenata. Nadalje, 60,5% studenata ne slaže se i uopće se ne slaže da život s istospolnim roditeljima šteti razvoju djeteta, 15,6% se slaže i u potpunosti slaže, dok je neodlučno njih 23,9%. Većina studenata (73,7%) ne slaže se i uopće se ne slaže da je za dijete bolje da odrasta u dječjem domu, nego u obitelji s istospolnim roditeljima. S navedenom tvrdnjom slaže se i u potpunosti se slaže njih 7,3%, dok je 19% neodlučno. Navedeni rezultati ukazuju na visoku razinu tolerancije studenata s obzirom na posvajanje djece od strane istospolnih parova. To se može objasniti činjenicom da u uzorku prevladavaju studentice koje su tolerantnije prema osobama homoseksualne orijentacije u odnosu na studente (Parmač, 2005.; Longin, 2014. prema Mišić, 2016.: 14−15).

Statističkom metodom Hi-kvadrat testa željelo se utvrditi postoji li statistički značajna vjerojatnost povezanosti između religioznosti i permisivnosti u stavovima o posvajanju djece od strane istospolnih parova (Tablica 5). Rezultati pokazuju da postoji statistički značajna

Tablica 4. Statistički značajna vjerojatnost povezanosti religioznosti i permisivnosti u stavovima o posvojenju djece od strane istospolnih parova

Kakav je Vaš trenutni stav o religiji?/Stavovi o posvajanju djece od strane istospolnih parova.	p-value
Istospolnim parovima bi trebalo omogućiti posvojenje djeteta.	,000
Život s sitospolnim roditeljima šteti razvoju djeteta.	,000
Za dijete je bolje da odrasta u dječjem domu, nego s istospolnim roditeljima.	,000

vjerojatnost povezanosti između religioznosti i permisivnosti u stavovima o posvajanju djece od strane istospolnih partnera. Iz Tablice 6 je vidljivo da se 78,5% izrazito religioznih studenata ne slaže i uopće ne slaže sa tvrdnjom o posvajanju djece od strane istospolnih parova. S druge strane, 86,7% studenata koji uopće nisu religiozni slažu se i u potpunosti se slažu s tvrdnjom o posvajanju djece od strane istospolnih partnera. Dakle, potvrdila se hipoteza da religiozniji studenti i studentice imaju negativniji stav o posvajanju djece od strane istospolnih partnera.

Tablica 5. Povezanost između religioznosti i posvajanja djece od strane istospolnih parova

Crosstab

		Istospolnim parovima bi trebalo omogućiti posvojenje djeteta					
		Uopće se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	Total
Kakav je Vaš trenutni stav o religiji?	Protivnik/protivnica sam religije	0	0	4	1	14	19
		0,0%	0,0%	21,1%	5,3%	73,7%	100,0%
	Uopće nisam religiozan/a	1	0	3	2	24	30
		3,3%	0,0%	10,0%	6,7%	80,0%	100,0%
	Nisam religiozan/a	1	0	4	6	14	25
		4,0%	0,0%	16,0%	24,0%	56,0%	100,0%
	Niti sam religiozan/a, niti nisam religiozan/a	4	1	8	13	25	51
		7,8%	2,0%	15,7%	25,5%	49,0%	100,0%
	Religiozan/a sam	19	5	13	8	21	66
		28,8%	7,6%	19,7%	12,1%	31,8%	100,0%
	Izrazito sam religiozan/a	8	3	2	0	1	14
		57,1%	21,4%	14,3%	0,0%	7,1%	100,0%
Total		33	9	34	30	99	205
		16,1%	4,4%	16,6%	14,6%	48,3%	100,0%

Nadalje, iz podataka prikazanih u tablici 7 proizlazi da se 64,3% izrazito religioznih studenata slaže i u potpunosti slaže s tvrdnjom da život s istospolnim roditeljima šteti razvoju djeteta, dok se 80% nereligioznih studenata ne slaže i uopće ne slaže s navedenom tvrdnjom, odnosno smatraju da život s istospolnim roditeljima ne šteti razvoju djeteta. Iz priloženog potvrđujemo hipotezu da studenti koji su u većoj mjeri religiozni smatraju da život s istospolnim

roditeljima šteti razvoju djeteta u odnosu na studente koji su u manjoj mjeri religiozni ili nisu religiozni.

Tablica 6. Povezanost između religioznosti i stava o životu djece s istospolnim roditeljima

Crosstab

		Život s istospolnim roditeljima šteti razvoju djeteta					
		Uopće se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	Total
Kakav je Vaš trenutni stav o religiji?	Protivnik/protivnica sam religije	14	0	4	1	0	19
		73,7%	0,0%	21,1%	5,3%	0,0%	100,0%
	Uopće nisam religiozan/a	22	2	5	0	1	30
		73,3%	6,7%	16,7%	0,0%	3,3%	100,0%
	Nisam religiozan/a	16	4	4	1	0	25
		64,0%	16,0%	16,0%	4,0%	0,0%	100,0%
	Niti sam religiozan/a, niti nisam religiozan/a	27	8	11	2	3	51
		52,9%	15,7%	21,6%	3,9%	5,9%	100,0%
	Religiozan/a sam	22	8	21	9	6	66
		33,3%	12,1%	31,8%	13,6%	9,1%	100,0%
	Izrazito sam religiozan/a	0	1	4	3	6	14
		0,0%	7,1%	28,6%	21,4%	42,9%	100,0%
Total		101	23	49	16	16	205
		49,3%	11,2%	23,9%	7,8%	7,8%	100,0%

Podaci dobiveni iz Tablice 8 potvrđuju hipotezu da studenti koji su u većoj mjeri religiozni smatraju da je za dijete bolje da odrasta u dječjem domu, nego u obitelji s istospolnim roditeljima u odnosu na studente koji su u manjoj mjeri religiozni ili nisu religiozni.

Tablica 7. Povezanost između religioznosti i stava o odrastanju djece s istospolnim roditeljima

Crosstab

	Za dijete je bolje da odrasta u dječjem domu, nego u obitelji s istospolnim roditeljima	Total

		Uopće se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	
Kakav je Vaš trenutni stav o religiji?	Protivnik/protivnica sam religije	17	0	2	0	0	19
		89,5%	0,0%	10,5%	0,0%	0,0%	100,0%
	Uopće nisam religiozan/a	25	1	4	0	0	30
		83,3%	3,3%	13,3%	0,0%	0,0%	100,0%
	Nisam religiozan/a	20	2	3	0	0	25
		80,0%	8,0%	12,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	Niti sam religiozan/a, niti nisam religiozan/a	31	12	5	1	2	51
		60,8%	23,5%	9,8%	2,0%	3,9%	100,0%
	Religiozan/a sam	32	8	21	4	1	66
		48,5%	12,1%	31,8%	6,1%	1,5%	100,0%
	Izrazito sam religiozan/a	2	1	4	4	3	14
		14,3%	7,1%	28,6%	28,6%	21,4%	100,0%
Total		127	24	39	9	6	205
		62,0%	11,7%	19,0%	4,4%	2,9%	100,0%

Naime, 14,3% izrazito religioznih i 48,5% religioznih studenata uopće se ne slažu da je za dijete bolje da odrasta u dječjem domu, nego u obitelji s istospolnim roditeljima. Međutim, taj postotak raste kod nereligioznih studenata. 80% nereligioznih, 83,3% studenata koji nisu uopće religiozni i 89,5% studenata koji su protivnici religije također se uopće ne slažu s navedenom tvrdnjom, odnosno smatraju da je za dijete bolje da odrasta u obitelji s istospolnim roditeljima, nego u dječjem domu. Dakle, opet je vidljivo da s religioznošću opada stupanj permisivnosti u stavu o odrastanju djece s istospolnim roditeljima.

8. Zaključak

Cilj ovog rada bio je ispitati odnos dominantnih vrijednosti studenata Sveučilišta u Zagrebu i fenomena posvajanja djece u Republici Hrvatskoj. Sukladno tome, prvom hipotezom ispitalo se postoji li statistički značajna vjerojatnost povezanosti između religioznosti i važnosti obitelji kod studenata Sveučilišta u Zagrebu. Hipoteza je potvrđena te možemo zaključiti da što su studenti religiozniji to će pridavati veći stupanj važnosti obitelji i obiteljskim vrijednostima.

Drugom hipotezom ispitalo se postoji li statistički značajna vjerojatnost povezanosti percepcije odnosa među roditeljima i stavova studenata o obiteljskom životu. S time se u vezi pretpostavilo da će negativnije percepcije roditeljskog odnosa i zajedničkog života voditi negativnijim stavovima studenata prema njihovom budućem obiteljskom životu. Percepcija odnosa među roditeljima statistički je značajno povezana s doživljavanjem obiteljskih obveza, zadovoljstvom odnosima i komunikacijom u obitelji, pridavanjem važnosti obitelji, utjecajem obitelji na razvoj stavova i mišljenja o čovjeku i društvu te povjerenjem u obitelj. S obzirom da varijable koje opisuju aspiraciju prema budućem obiteljskom životu studenata nisu statistički značajno povezane s percepcijom roditeljskog odnosa, hipoteza je djelomično potvrđena.

Trećom i posljednjom hipotezom ispitalo se postoji li statistički značajna vjerojatnost povezanosti između religioznosti i permisivnosti u stavovima o posvajanju djece od strane istospolnih parova. Rezultati su pokazali da intenzivnija religioznost kod studenata vodi manjoj permisivnosti u stavovima o posvajanju djece od strane istospolnih parova. Konkretnije, religiozniji studenti imaju negativniji stav o posvajanju djece od strane istospolnih parova, smatraju u većoj mjeri da život s istospolnim roditeljima šteti razvoju djeteta te da je za dijete bolje da odrasta u dječjem domu, nego u obitelji s istospolnim roditeljima.

Može se zaključiti da je dokazana statistički značajna povezanost između opisanih varijabli, a uz to, istraživanjem smo dobili vrijedne podatke koji nam ukazuju na stavove i mišljenja studenata o ispitivanoj problematici.

9. Popis korištenih izvora

1) Bouillet, D. (2014.) „Neki aspekti obiteljskog života studenata“, u: V. Ilišin (ur.) *Sociološki portret hrvatskih studenata*, Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, str. 29-54.
2) FERIĆ, I. (2007.) UNIVERZALNOST SADRŽAJA I STRUKTURE VRIJEDNOSTI: PODACI IZ HRVATSKE, Društvena istraživanja, 16 (1-2 (87-88)), str. 3-26.
3) Gallup, G., Jr. i Jones, T. (2000.) The next American spirituality: Finding God in the twenty-first century, Colorado Springs, CO: Cook Communications.

4) Grgec-Petroci, V. (2015.) „Obitelj i posvojeno dijete“, u: D. Maleš (ur.) *Kako smo postali obitelj. Posvojenje - dio moje priče*, Zbornika radova, Zagreb: Na drugi način, str. 8-21.
5) Grgec-Petroci, V., Lacković Lj. i Maleš, D. (2011.) Obitelji se razlikuju, Obiteljski centar grada Zagreba, Zagreb, str. 43-55.
6) Hrabar, D. (2008.) Posvojenje na razmeđi interesa posvojitelja i posvojenika, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, 58 (5), str. 1107-1139.
7) Iliši, V., Bouillet, D., Gvozdanović, A. i Potočnik, D (2013.) Mladi u vremenu krize, IDIZ - Institut za društvena istraživanja u Zagrebu i Zaklada Friedrich Ebert o mladima, Zagreb
8) Ilišin, V. (2014.) „Umjesto predgovora“, u: V. Ilišin (ur.) *Sociološki portret hrvatskih studenata*, Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, str. 9-10.
9) Ilišin, V. i Radin, F. (2002.) „Društveni kontekst i metodologija istraživanja“, u: V. Ilišin, F. Radin (ur.) *Mladi uoči trećeg milenija*, Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži, str. 13-25.
10) Jakovac-Lozić, D. i Vetma, I. (2006). Seksualna orijentacija posvojitelja i najbolji interes djeteta. Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, 56 (5), 1405-1442.
11) Kokorić, S. B. i Birovljević, J. (2015.) „Posvojiteljske obitelji − izazovi prilagodbe i reakcije okoline“ u: D. Maleš (ur.) Kako smo postali obitelj. Posvojenje - dio moje priče, Zbornika radova, Zagreb: Na drugi način, str. 33-61.
12) Koruga, T. (2015.) „Istospolno roditeljstvo“, diplomski rad, Sveučilište u Rijeci, Rijeka.
13) Maleš, D. i Grgec-Petroci, V. (2015.) „Uvod“, u: D. Maleš (ur.) Kako smo postali obitelj. Posvojenje - dio moje priče, Zbornika radova, Zagreb: Na drugi način, str. 5-7.
14) Mišić, M. (2016.) Stavovi studenata o homoseksualnim osobama, diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb.
15) Nimac, D. (2010.) (Ne)mogućnosti tradicijske obitelji u suvremenom društvu,Obnovljeni život, 65(1) ,str 23-35.
16) Obiteljski zakon (2015.). Narodne novine 103/15
17) Stark, R. i Glock, C. Y. (1968.) American piety: The nature of religious commitment, Berkeley: University of California Press.

18) Turčin, K. (2017.) „U 2017. posvojeno samo 73 djece, najmanje u posljednjih 10 godina“, Jutarnji.hr, https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/u-2017-posvojeno-samo-73-djece-najmanje-u-posljednjih-10-godina/6820014/ (posjećeno: 1.9.2019.).
19) Vučković, J. (2016.) „Informiranost budućih stručnjaka o temi posvojenja i njihovi implicitni stavovi prema djeci iz „netradicionalnih“ obitelji“, diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb.
20) Vučković, J. i Modić Stanke, K. (2016.) Implicitni stavovi prema posvojenoj djeci - treba li budućim stručnjacima (dodatna) edukacija o temi posvojenja?, Suvremena psihologija, 19 (2), str. 135-148.
21) Wagner Jakab, A. (2008.) Obitelj - sustav dinamičnih odnosa u interakciji, Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja, 44 (2), str. 119-128.

10. Dodaci

10.1. Slike

Slika 1. Postotak ispitanika prema sastavnicama Sveučilišta u Zagrebu 8
Slika 2. Postotak ispitanika prema mjestu stalnog prebivališta 9

10.2. Grafikoni

Grafikon 1. Broj posvojene djece od 2007. do 2017. godine 4
Grafikon 2. Broj članova kućanstva studenata (%) 11
Grafikon 3. Tip zajednice u kojoj žive roditelji studenata (%) 12
Grafikon 4. Procjena zajedničkog života roditelja (%).....12

10.3. Tablice

Tablica 1. Stavovi o obitelji i obiteljskim vrijednostima (%).....**Error! Bookmark not defined.**
Tablica 2. Povezanost između religioznosti i pridavanja važnosti obitelji 14

Tablica 3. Statistički značajna vjerojatnost povezanosti između percepcije odnosa među roditeljima i stavova studenata o obiteljskom životu 15
Tablica 4. Postoci odgovora studenata o stavovima o posvojenju djece (%).....16
Tablica 5. Statistički značajna vjerojatnost povezanosti religioznosti i permisivnosti u stavovima o posvojenju djece od strane istospolnih parova.....18
Tablica 6. Povezanost između religioznosti i posvajanja djece od strane istospolnih parova 19
Tablica 7. Povezanost između religioznosti i stava o životu djece s istospolnim roditeljima.....20
Tablica 8. Povezanost između religioznosti i stava o odrastanju djece s istospolnim roditeljima.....20